

Механизъм за финансиране на НПО на общинско ниво

Изготвено от екип експерти на Форум Гражданско Участие

Настоящият анализ си поставя за цел да изследва наличните механизми на финансиране на НПО на общинско ниво в по-големите общини-областни центрове и на тази основа да определи добри практики и начин на партньорство между общините и НПО. Ограниченията на изследването са продиктувани от липса на ясно-структурирана информация по отношение на правилата за работа и финансиране на организациите с нестопанска цел/гражданските организации и неформални групи.

Кметът на Бургас, Димитър Николов в изявления:

“Работим и над 100 неправителствени организации, които присъстват на заседанията на постоянните комисии в общината”

Извадка от Правилника на Фонда

1. Община Бургас, с адрес: гр. Бургас, ул. Александровска № 26, представлявана от Кмета Димитър Николов Николов, и

2. Неправителствени организации, работещи на територията на община Бургас /изписвани за краткост "НПО"/, представлявани от своите официални представители, упоменати по-долу,

водени от стремеж за развитие на местната демокрация, утвърждаване на европейските ценности, подпомагане на социалното сътрудничество, развитие на културата и стимулиране на икономически растеж на община Бургас и считайки ефективното и устойчиво взаимодействие между органите на местна власт, от една страна и гражданските организации, от друга, за основен лост за реализиране на този стремеж в обществен интерес”

Кметът на Добрич, Йордан Йорданов:

“Поне веднъж месечно имаме приеман ден на целия кметски екип, за да можем да разговаряме с гражданите. Искаме са въведем бързо услугата Електронна община и да проведем разяснителна кампания сред населението по въпроса. Ще обмислим и други мерки, за да подобрим прозрачността на управлението си. Гражданското общество е неизменна част от обсъжданията на всички ключови за общината въпроси”

“В приемните дни на екипа за изминалите сто дни са приети и изслушани над 250 души. Освен това, са проведени множество срещи с НПО, сдружения, активни хора, които искат

да са в помощ на своята община и своя град, каза още кметът.”

“Планира се работа върху **развитие на местното самоуправление чрез ангажиране на гражданите**, гражданските сдружения и професионалните организации в осъществяване на публичните политики и гражданския контрол върху тях.”

Кметът на Враца, Николай Иванов:

“Провеждането на активен диалог с НПО и граждански организации е от ключово значение. Гражданите трябва да бъдат привлечени като реални участници в местната политика“

Кметът на Велико Търново, Даниел Панов:

“Ще обсъждаме заедно проблемите и в режим на диалог ще търсим възможно най-добрите решения за гражданите на общината, независимо къде живеят“, заяви г-н Панов.”

“Общите усилия и единността между институциите, гражданите, бизнеса и неправителствените организации са били от водещо значение (за преодоляване на последици от наводнения в общината)”

„Заедно преодоляваме последиците от природната стихия. Помогнахме на хората бързо да се върнат към обичайния си ритъм на живот. Бяхме заедно във всичките трудности. Общите ни усилия бяха оценени. Начинът, по който се справихме, днес е модел за подражание в цялата страна. Затова благодаря както на вас, така и на всички институции, на бизнеса, на доброволците“

Омбудсман на Шумен, Иван Капралов: „Надявам се, че гражданските организации ще откликнат на тази покана, за да успеем да внесем известна организация в диалога между неправителствения сектор и местната власт. Записването в новия регистър ще означава желание за активно партньорство с обществения посредник и възможност за местната власт да се допитва до гражданските организации, работещи в различните сфери при всяка възникнала необходимост от по-задълбочен обществен дебат“

Обществен форум за партньорство между Неправителствените организации да бъде създаден в Шумен предложиха омбудсманът на общината Иван Капралов и областният управител на Шумен Донка Иванова. Според Иван Капралов едно подобно обединение на неправителствения сектор в областта ще даде възможност техният глас да се чува повече.

Даниел Дамянов е председател на Квартален съвет във видинския комплекс "Химик".

Говорим си за диалога между гражданите и общината, за малките граждански инициативи, които правят мястото пред блока приятно за окото, чисто и зелено:

"Всички служители на Общината да тръгнат да следят ситуацията в града, пак някъде нещо могат да пропуснат. Затова идеята за кварталните съвети е прекрасна в тази част. Всеки

един квартален съвет е запознат с проблемите и би могъл своевременно да съобщи в Общината къде и какво би трябвало да се направи. Малките неща- облагородяване на междублоково пространство, сковяване на пейки- това може да се направи от самите съкварталци. Когато се говори за по- значими обекти като спортно съоръжение, това е вече работа на Общината. Свидетели сме, че хората си правят малките неща."

<http://bnr.bg/vidin/post/100666406?forceFullVersion=1>

1. **Защо гражданско участие?**

През годините гражданските организации подобряват средата в своите общини и активно сътрудничат на граждани при решаване на техните проблеми и защита на техните права. Гражданското участие е стимул и мотивация за заемане и отстояване на позиции в защита на важни обществени интереси примерно при разпределение на общинския бюджет. Ролята на гражданското участие е изключително важна на общинско ниво, за подсещане на общинските власти за важните проблеми, но и за сигнализиране при излизане извън правилата.

Гражданските организации в България:

- Помагат при набиране на средства за каузи и конкретни проблеми на хората и на общините
- Събират и мотивират доброволци, раздават храна и дрехи, активизират общността при бедствия и проблеми
- Въвеждат устойчиви модели за културен и еко-туризъм, за опазване на околната среда, за предоставяне на социални услуги, за съживяване на селските райони
- Подпомагат и подобряват развитието и икономическия климат в общините
- Правят общината по-желано място за живеене и по този начин се насърчава предприемачеството

Гражданското участие може да приеме различни форми и всяка една от тях е стъпка към изпълнение на цялостната роля на гражданските организации в различните общини.

Каква е ползата за общините?

- По-доволни граждани - по-висок растеж и по-хубава община
- Гражданските организации са естествен партньор на общината при решаване на конкретни казуси и проблеми чрез предлагане на експертни познания, алтернативна гледна точка и предпоставка за устойчиво развитие
- Съвместното разработване на политика на общината допринася за по-високо доверие към решенията и по-сериозна подкрепа при реализирането им
- Повишаването на гражданската активност допринася за подобряване на ресурсите на разположение на общината за работа по важни проблеми. Без активното гражданско участие, изпълнението на политиките на общината не би било възможно поради липса обратна връзка дали изпълнените мерки реално достигат целите си

Каква е ползата за обикновения гражданин?

- Гражданските организации са естествен съюзник за организиране на групи за обсъждане и защита на конкретни обществени интереси
- Гражданските организации имат възможността да мобилизират ресурси и да подкрепят конкретни каузи и решаването на конкретни проблеми - примерно организиране на местен фестивал, почистване на коритото на река, събиране на средства за лечение. Те имат знанието и уменията да насочат гражданите към правилните инструменти и да сътрудничат за намиране на крайното решение
- Гражданските организации защитават правата на различните групи и подпомагат диалога с местните власти - като писане на предложения и писма, кампании за отваряне на общината, обсъждане на бюджета, предоставяне на информация
- Сплотяване на общността и активизиране на живота в общината.

2. Защо е необходимо да съществува механизъм за финансиране на НПО на общинско ниво?

Гражданското участие бавно, но устойчиво променя средата на съществуване и работа, както и социалния, икономически и политически контекст. Същевременно, участието на общинско ниво е осезателно по-слабо, отколкото на национално ниво. Това оказва влияние както за капацитета на организациите, така и върху общественото разбиране за ролята на НПО¹. Протегнатата ръка от дадена община и улеснените възможности за

¹ Фонд за финансиране на НПО:

<http://www.mrrb.government.bg/docs/1b25348c913a5842328eed9a9c12081e.pdf>

http://ardi.bg/upfiles/docs/Preporuki_RARI_Mizia.pdf

<http://www.bcnl.org/bg/articles/865-%D1%84%D0%BE%D0%BD%D0%B4-%D0%B7%D0%B0-%D1%84%D0%B8%D0%BD%D0%B0%D0%BD%D1%81%D0%B8%D1%80%D0%B0%D0%BD%D0%B5-%D0%BD%D0%B0-%D0%BD%D0%BF%D0%BE-2010.html>

участие могат да допринесат за съвместни инициативи към подобряване на състоянието на общината:

- Участието на НПО в живота на общината подпомага в идентифицирането на належащи проблеми, тяхното навременно решаване и развитието на общината. Включването им допринася за прозрачността и легитимността, както и общественото доверие към процеса;
- Гласът на гражданите е по-силен и ясен за обединение и за ясно сигнализиране по важни въпроси за общината. НПО и гражданите имат незаменима роля на глас на общността, но и на монитор на процесите на общинско ниво;
- Съживяването на общините, по-доброто икономическо и устойчиво развитие зависят от активното сътрудничество на местната власт и гражданите;
- Различни инициативи на НПО биха имали значително по-голям ефект и значение при изпълнение с партньорство с общината;
- Отчетността е важен фактор за ефективното използване на публични средства, оттам доверието към управлението на общината;
- Финансирането и/или съфинансирането на граждански инициативи чрез механизъм за НПО на общинско ниво показват ангажимент на общината към гражданските организации, зачитане на тяхната експертиза и значение за представителството на интересите на общността;
- Партньорството между община и НПО ще подпомогне ефективността при решаване на общински проблеми чрез избягване на дублиране на дейности;
- Финансирането на инициативи за застъпничество и по-активно гражданско участие на общинско ниво ще допринесе за по-откритото и целенасочено обсъждане на наличните проблеми по демократичен начин. Това демонстрира и визията на Общината за включване на различни гледни точки при управлението.

Същевременно, за да са ясни тези взаимоотношения е нужна както независимостта на НПО, така и ясен механизъм за отношенията, за да се предотврати всякакви възможни съмнения за конфликт на интереси, фаворитизъм и селективност на НПО при вземането на решения и в участието при обсъждане в различни формати.

3. Преглед на наличните практики

В прегледа на съществуващите практики на финансиране на НПО от общината е видимо, че няма единен и един подход. Факт е, че различни общини търсят начин на канализиране на ресурси за подкрепа на НПО. В този раздел накратко се представят наличните модели в допълнение към вече налични изследвания²:

² Участие на НПО в работата на общинските съвети:
http://www.aksyst.com:8081/AgoraOpac/Uploads/NPO_OB_VL.pdf

- **София**

В Столична община финансирането на НПО минава през две отделни програми: Европа и Култура. По Програма Европа за последните 7 години са реализирани 199 проекта на стойност 2 892 0000 лева. Програмата има за цел да подпомага развитието на гражданското общество и подкрепя проекти, насочени към взаимодействие между структурите на гражданското общество и органите на местната власт, засилване на гражданското участие и контрол в процеса на вземане на решения, застъпничество, публичен дебат по теми от обществен интерес. Това е единствената общинска програма основно насочена към гражданско участие и застъпничество на общинско ниво. Реализираните проекти³ са насочени изцяло към прозрачност, активно гражданско участие и подобряване на средата за дебат и правене на политики.

Програма Култура е насочена към подобряване на културните практики в столицата, да насърчи създаването на културни продукти и насърчи културния обмен; културното наследство и достъпа до култура.

Разделянето на двете направления дава възможност за по-ясно приотизиране и фокусиране върху ясно насърчаване на гражданското участие и застъпничеството и отделянето му от проектите с фокус върху културните процеси.

- **Шумен**

Макар в Шумен все още да не функционира фонд за финансиране на НПО, опитът там за активната позиция на обществения посредник е интересен пример за включване на гражданските организации.⁴ От една страна те са включени в избора на обществения посредник като той/тя се избира от 5 общински съветници, 3 от общинската администрация и 3 представители на НПО. От друга, общественият посредник подпомага организирането на обществен форум, чиято последна задача е съставянето

³ Програма Европа на Столична община: http://www.evropa-so.bg/images/finansirani_proekti/PrEvropa_List_benefitsienti_2015.pdf
<http://www.evropa-so.bg/bg/%D0%BF%D1%80%D0%BE%D0%B5%D0%BA%D1%82%D0%B8/%D1%80%D0%B5%D0%B0%D0%BB%D0%B8%D0%B7%D0%B8%D1%80%D0%B0%D0%BD%D0%B8-%D0%BF%D1%80%D0%BE%D0%B5%D0%BA%D1%82%D0%B8.html>

⁴ Инициативи на омбудсмана на Шумен: <http://ombudsmansh.eu/%D0%BD%D0%BE%D1%80%D0%BC%D0%B0%D1%82%D0%B8%D0%B2%D0%BD%D0%B0-%D1%83%D1%80%D0%B5%D0%B4%D0%B1%D0%B0/%D0%BF%D1%80%D0%B0%D0%B2%D0%B8%D0%BB%D0%BD%D0%B8%D0%BA-%D0%B7%D0%B0-%D0%BE%D1%80%D0%B3%D0%B0%D0%BD%D0%B8%D0%B7%D0%B0%D1%86%D0%B8%D1%8F%D1%82%D0%B0-%D0%B8-%D0%B4%D0%B5%D0%B9%D0%BD%D0%BE%D1%81%D1%82>

на работа група за изработване на примерни правила за учредяването на общински фонд за малки проекти на НПО, като обсъждането е насочено за март т.г.⁵

Общественият посредник е иницирал и Споразумение с гражданските организации преди да бъдат включени в регистъра⁶. В споразумението е записан и ангажиментът за провеждане на Годишен Обществен форум за решаване на важни проблеми от обществен интерес. Свиква се поне веднъж в годината или при наложителни въпроси за решаване. Заложени са и принципи на работа и сътрудничество.

- **Троян**

Общински форум за финансиране на инициативи е инициатива стартирала с въвеждането на форум подхода по програмата на ШАРС (Швейцарската агенция за развитие и сътрудничество) от 2000 година насам. Предвидените от общинския бюджет средства за граждански инициативи и организации се разпределят на форум. Подадените предложения се обсъждат на форума, който решава кои идеи да бъдат финансирани.

Финансира се до 75% от предвидените средства, като 12.5% трябва да е финансово участие на организацията кандидат, останалата част се допуска да е нефинансово. За 16-та година се набират предложения, като тази година се предвижда промяна в приоритетите в посока насърчаване на повече младежки инициативи⁷.

Ангажиментът на общината за обсъждане и дебат с гражданите, постоянството на заявеното финансиране допринасят за успеха на този подход. От 2012 година по инициатива на кмета се създават и Квартални съвети.

Всяка година след изтичането на срока за подаване на проектни предложения кметът на Троян отправя покана към гражданите за участие в обществения форум. Има критерии за участие, а брой на участниците няма – форумът е отворен за всички, които

⁵Обществен форум Шумен:

<http://ombudsmansh.eu/679/%D0%BD%D0%BE%D0%B2%D0%B8%D0%BD%D0%B8/%D0%BE%D0%B1%D1%89%D0%B5%D1%81%D1%82%D0%B2%D0%B5%D0%BD%D0%B8%D1%8F%D1%82-%D1%84%D0%BE%D1%80%D1%83%D0%BC-%D0%BF%D0%BB%D0%B0%D0%BD%D0%B8%D1%80%D0%B0-%D1%81%D1%80%D0%B5%D1%89%D0%B0-%D1%81-%D0%BF%D1%80.html>

⁶Омбудсман на Шумен и споразумение с НПО:

<http://ombudsmansh.eu/%D0%BD%D0%BF%D0%BE/%D1%81%D0%BF%D0%BE%D1%80%D0%B0%D0%B7%D1%83%D0%BC%D0%B5%D0%BD%D0%B8%D0%B5>

⁷ Младежки инициативи, Троян: <http://troyanpress.com/%D0%B7%D0%B0-16-%D0%BF%D0%BE%D1%80%D0%B5%D0%B4%D0%BD%D0%B0-%D0%B3%D0%BE%D0%B4%D0%B8%D0%BD%D0%B0-%D0%BE%D0%B1%D1%89%D0%B8%D0%BD%D0%B0%D1%82%D0%B0-%D0%BD%D0%B0%D1%81%D1%8A%D1%80%D1%87%D0%B0%D0%B2%D0%B0/>

се интересуват и искат да допринесат за развитието на общината. Поканата е придружена от определените критерии за оценяване. Непосредствено преди провеждането на форума гражданите самостоятелно решават в коя работна маса да се включат. Обикновено броят на масите е осем, като традиционно обхващат:

1. Бизнес;
2. Инфраструктура и жилищна среда;
3. Образование;
4. Здравеопазване и социални дейности;
5. Култура и спорт;
6. НПО;
7. Граждани с активна позиция⁸;
8. Общинска администрация и общински съветници⁹.

Поддържа се и регистър на НПО в общината и на кварталните съвети¹⁰. За 2015 са одобрени 12 от общо 15 предложения на стойност 31 863 лв. За настоящата година са предвидени 35 000 лв.

Проектите, които са финансирани през 2015¹¹ са насочени към подобряване на инфраструктурата, опазване на културното наследство, подкрепа на ремонтни дейности на граждански организации. Няма ясно реализирани проекти към насърчаване на гражданското участие и застъпничеството при решаване на обществени проблеми.

● Ловеч

В Ловеч група неправителствени организации разработват правилник съвместно с общинската администрация за механизъм за финансиране на проекти на местни граждански организации и групи. Финансират се проекти до 3 000 лева, при заделен бюджет от 30 000 на година. Финансират се дейности: по подобряване на инфраструктурата и междублоковите пространства, оборудване на зони за отдих, ремонт на детски площадки, зелени площи, подобряване на градската среда, благоустрояване на имоти публична общинска собственост и дейности в областта на спорта, културата и социалната сфера.¹² Финансирани са проекти основно в тези сфери

⁸ Общината от 2013 отстъпва масата си на граждани с активна позиция

⁹ За фонда в Троян: http://www.ipa.government.bg/sites/default/files/troyan_0.pdf
<http://www.bcnl.org/uploadfiles/documents/most.pdf>

¹⁰ Регистър НПО и квартални съвети, Троян: <http://www.troyan.bg/sdruzheniya/registar.html>

¹¹ Финансирани проекти, Троян 2015: <http://www.troyan.bg/news/news1/1392-izpalnenie-na-obshtinskata-programa-obshtestven-forum-za-realizatsiya-na-partnyoorski-proekti.html>

¹² Финансирани проекти, Ловеч:

http://www.lovech.bg/wps/portal/!ut/p/c4/04_SB8K8xLLM9MSSzPy8xBz9CP0os3gLby9PS09LYwODUEdzA09vQw_30BBzQ_8gY_3gpHT9gmXHRQB_2mU/?WCM_PORTLET=PC_7_8KJI9I930GNI70ICAC107G18F1029582_W

и за запазване на културното наследство¹³. Впечатление прави, че общината разчита на активността на гражданските организации за изпълнение на традиционни дейности на общината по облагородяване на градското пространство.

В правилника за финансиране са разписани условията за финансиране, процедурите за кандидатстване, допустими дейности, начина на оценяване на проектите. Предвидени са и възможности за съвместно участие на общината и местните граждански организации в кандидатстване по проекти, както и провеждане на фестивали и празници. Налични са две форми на пряко подпомагане на проекти: • Мостово финансиране и съфинансиране на проекти, финансирани от фондовете на ЕС, национални и международни програми; • Финансово и ресурсно подпомагане на дейността на НПО и обединения на граждани.

Съществува и фонд Култура със специална насоченост за културни прояви - с финансиране до 80%. В бюджета за 2015 на община Ловеч са заложили 30 хил. лв за подпомагане на спортните клубове и 23 хил. лв за финансиране на проектни предложения на НПО. Планиран е и финансов ресурс в размер на 15 хил. лв за финансиране на програмата за развитие на читалищните дейности през 2015 г.

За настоящата година са предвидени 20 000 лева и в момента тече процедурата по кандидатстване. Липсва ясен фокус за финансиране на проекти насочени към насърчаване на гражданското участие и застъпничеството.

Правилникът обаче е критикуван за сложността си, изискванията към кандидатите и излишната бюрокрация и в момента се обсъжда проект на нов правилник¹⁴

● Бургас

Община Бургас е разписала Правилник за предоставяне на средства от общинския бюджет за съ-финансиране на проекти на НПО¹⁵. Подпомагат се инициативи и дейности на неправителствени организации учредени в обществена полза:

1. Решаване на конкретни социални проблеми
2. Повишаване социалната ангажираност на младежите за разрешаване на специфичните им проблеми

[CM&WCM_GLOBAL_CONTEXT=/wps/wcm/connect/lovechmunicipality/municipalcouncil/news/now200720128](http://www.lovechpress.info/index.php?option=com_content&task=view&id=15150&Itemid=0)

¹³ Финансирани проекти, Ловеч:

http://www.lovechpress.info/index.php?option=com_content&task=view&id=15150&Itemid=0

¹⁴ Правилник за функциониране на Общински проектен фонд:

<http://www.lovech.bg/uploads/posts/pravilnik-opf.pdf>

¹⁵ Правилник за предоставяне на средства от общинския бюджет за съ-финансиране на проекти на НПО:

<http://www.burgas.bg/bg/info/index/212>

3. Преодоляване социалната изолация и реинтеграция на уязвими и маргинализирани групи, социална интеграция
4. Насърчаване на доброволческа дейност, межкултурно и междуетническо сътрудничество, утвърждаване на национални традиции и европейски практики
5. Здравеопазване
6. Екология
7. Развитие на демокрацията и защита на човешките права
8. Спорт и туризъм

Финансовото подпомагане се **изразява в до 75% съ-финансиране от изисквания собствен принос на кандидата** при кандидатстване по проекти. По този начин е подкрепено съ-финансирането на проекта за електронната демокрация и младежки дейности, реализирани от организации със седалище в Бургас.

Допълнително има предвидена възможността за сключване на Споразумение между кмета и НПО¹⁶ с установени принципи на работа, цели, както и области на сътрудничество и форми на взаимодействие. Предвидено е в споразумението и провеждането на Годишен обществен форум, в който участват страните по споразумението и всички заинтересовани страни. Създаден е и Координационен съвет за изпълнение на споразумението. Предвиден е и регистър на НПО и формуляр за партньорство.

За разпределянето на общинската субсидия съществува алгоритъм¹⁷, според който служителите на дирекция "Социални дейности, здравеопазване и спорт" разглеждат документите на всеки кандидат и изготвят предложение за предоставяне на целеви субсидии на одобрените кандидати, което след утвърждаването му от Заместник-кмет "Здравеопазване, социални дейности и спорт" се предоставя на дирекция "Бюджет и финанси" за залагането му в проекта за бюджета за съответната финансова година. Изискват се документи доказващи актуалното състояние, съдебна регистрация, удостоверение за регистрация към регистъра към МП в обществена полза, декларации по образец и че са спазени изискванията на ЗЮЛНЦ относно отчетността.

Съществува и отделно от субсидията за читалищата Фонд за съ-финансиране на независими културни проекти¹⁸ за стимулиране на културни инициативи и продукти на територията на общината.

¹⁶ Споразумение между кмета и НПО, Бургас: <http://www.burgas.bg/bg/info/index/211>

¹⁷ Разпределяне на общинска субсидия, Бургас: <http://www.burgas.bg/bg/news/details/271/3645>

¹⁸ Фонд за съ-финансиране на независими културни проекти, Бургас: <http://www.burgas.bg/bg/info/index/1045>

- **Враца**

В община Враца са налични следните фондове за подпомагане на граждански инициативи: за асистирана репродукция и лечение на репродуктивни заболявания на семейства и лица, живеещи на семейни начала на територията на Община Враца, Фонд Култура и Малки граждански инициативи. Култура е насочен към дейности свързани с бита и творчеството, а Малки граждански инициативи към подобряване на средата и инфраструктурата и социални практики за възстановяване и обогатяване на околната среда¹⁹. Налични са разписани правилници и правила за оценка. Не е ясно дали продължава и след последните местни избори. Няма насоченост към гражданско участие и застъпничество, но по малки граждански инициативи може да кандидатстват и отделни граждани, които се ангажират с подобряване на средата.

За 2015 са финансирани 19 проекта насочени към облагородяване на средата, благоустрояване и подобряване на зелените площи, еко . Финансират се проекти до 3000 лева. Малките инициативи на Северозапада привличат и медиен интерес като успешна практика за привличане на местните граждани в подобряване на средата и ангажимент към опазване на постигнатото²⁰.

Във Враца също съществуват Фонд Култура и Фонд за асистирана репродукция и лечение на репродуктивни заболявания на семейства и лица, живеещи на семейни начала на територията на Община Враца с разписани правилници за организиране на дейността и финансирането. Правилата за Фонд Култура регулират подпомагането на проекти в областта на културата, културни прояви и любителско изкуство на конкурсен принцип. Комисия към фонда взема решение за одобрените проекти с обикновено мнозинство. Изисква се информация от кандидатите за дейността им, за цели и очаквани резултати от проекта. Фондът определя критерии и правила за оценка. Протоколът от заседанията и решенията на Фонда се представят на Главния счетоводител на общината. Фондът за асистирана репродукция също има разписани правила и начин на финансиране, набиране на средства и начин на вземане на решения на комисията и представянето на предложения за финансиране на семейства на заседания на Общинския съвет.

- **Видин**²¹

¹⁹ Малки граждански инициативи, Враца: <http://www.vratza.bg/?category=3>

²⁰ Малки инициативи на Северозапада: <http://bnr.bg/vidin/post/100666406>

²¹ Информация за инициативи, Враца: <http://www.focus-news.net/news/2016/02/17/2196041/ognyan-tsenkov-kmet-na-vidin-prioritet-e-razvivaneto-i-izgrazhdaneto-na-ustoychivi-i-kachestveni-rabotni-mesta-v-obshtinata.html>

В новия мандат кметът на Видин е заложил програма за местни инициативи с бюджет 70 000 лева за местни проекти във всички населени места на общината. Идеята е решението за финансиране да се взема не общоградско или общоквартално събрание.

● Добрич

В община Добрич са разписани правила и цели за финансиране на граждански инициативи²² в полза на местната общност за инициативи и дейности, свързани със следните приоритети:

- Решаване на конкретни социални проблеми;
- Повишаване социалната ангажираност на младежите за разрешаване на специфичните им проблеми (общуване, образование, възможности на пазара на труда, свободно време)
- Преодоляване социалната изолация и реинтеграция на уязвими и маргинализирани групи;
- Насърчаване на доброволческа дейност, междукултурно и междуетническо сътрудничество, утвърждаване на национални традиции и европейски практики;
- Здравословен начин на живот;
- Опазване на околната среда;
- Икономическо развитие;
- Гражданско образование.

Максималната финансова помощ е в размер на 3000 лева, преведена на два транша - 70% в началото и 30% след завършване на дейностите и представяне на отчет за цялостно изпълнение на проекта. Предвидено е финансиране освен на НПО и на граждански неформални групи. Уредени са необходимите условия, допустими дейности, формуляр за кандидатстване. В комисията по оценка са само представители на администрацията и на общинския съвет, но може да поиска мнение от независими експерти относно целесъобразността и качеството на проектните предложения.

За 2015 са финансирани 8 проекта на стойност 9380 лева, а за 2014 - 10 000 като основните приоритети са историческо наследство, спорт и екология.

● Велико Търново

Програма „Местни инициативи“²³ на Община Велико Търново стартира през 2009г. Действа като инвестиционна програма включваща активно участие на гражданското

²² Финансиране на местни инициативи, Добрич: http://www.dobrich.bg/bg/info_pages/404-%D1%84%D0%B8%D0%BD%D0%B0%D0%BD%D1%81%D0%B8%D1%80%D0%B0%D0%BD%D0%B5-%D0%BD%D0%B0-%D0%B3%D1%80%D0%B0%D0%B6%D0%B4%D0%B0%D0%BD%D1%81%D0%BA%D0%B8-%D0%B8%D0%BD%D0%B8%D1%86%D0%B8%D0%B0%D1%82%D0%B8%D0%B2

общество в местното самоуправление. Програмата финансира малки проекти с местно значение на конкурсен принцип в съответствие с Програмата за управление на кмета на общината. Проектите се оценяват и класират от Комисия за подбор въз основа на критерии като връзка между цели, дейности и резултати, социално въздействие, реалистичен бюджет, принос за подобряване на жизнената среда, както и гражданско участие на общността в избора на приоритетна област и при изпълнението на проекта. Програмата е насочена към подобряване на инфраструктурата - детски площадки, тротоари, пейки, енергийна ефективност, спортни обекти, ремонти. Общият размер на Програма „Местни инициативи“ за 2016 е 400 000 лв²⁴. Програмата е отворена за НПО и местни инициативи като собственият принос е 20%.

- **Благоевград**

В Благоевград съществуват няколко фонда²⁵ с целево финансиране на Глобалния фонд за борба срещу СПИН, туберкулоза и малария, както и фонд за финансиране на ин витро процедури.

В Благоевград съществува и Правилник за дейността на обществен посредник²⁶ като до 2014 е имало и назначен такъв²⁷. Правилникът разписва задълженията на обществения посредник като сред тях е да съдейства за спазване правата и законните интереси на гражданите, юридическите лица и организациите пред органите на местното самоуправление и местната администрация. Общинският съвет избира Обществения посредник. При последния конкурс се явява само един кандидат, който след два мандата не може да заема отново същата длъжност.

В Правилника за работата на Общинския съвет са заложили базисни принципи за участието на граждани и НПО в заседанията на Общинския съвет и за изисквания за дейността на НПО на територията на общината.²⁸

- **Стара Загора**

²³ Покана за кандидатстване за местни инициативи, Велико Търново: <https://www.veliko-tarnovo.bg/media//filer/2016/02/03/pokana-za-kandidatstvane-2016.pdf>

²⁴ Програма „Местни инициативи“, Велико Търново: <http://radiovelikotarnovo.com/news/11400>

²⁵ Общински програми, Благоевград: http://www.blgmun.com/cat76/190/Obshtinski_programi.html

²⁶ Правилник за дейността на обществения посредник: <http://www.blgmun.com/cat101/pravilnik-za-deinostta/>

²⁷ Информация за местния омбудсман в Благоевград: http://www.blagoevgrad.utre.bg/2014/10/25/270563-blagoevgrad_otnovo_bez_ombudsman

²⁸ Правилник за организацията и дейността на общинския съвет, Благоевград: http://www.blgmun.com/files/ObS/Pravilnik_ObS_2015-2019.pdf

В Стара Загора по инициатива за създаване на Обществен Форум за Партньорство с Местната Власт²⁹ от 25 НПО в Стара Загора. Създадени са работни групи и Меморандум за партньорство с общината през 2015 г. Основната цел е партньорство в областта на социалните политики и здравеопазване; икономическо развитие; наука, образование, младежки дейности и спорт; екология и градска среда; култура, изкуство и туризъм. Чрез работата в тази насока се цели да се утвърждават и насърчават гражданското участие при формиране, изпълнение и контрол на основни политики на общината. Тази местна платформа от НПО има за цел да улесни взаимоотношенията между местната власт и НПО. Цел на подписания меморандум³⁰ е и партньорство за кандидатстване по проекти, както и промяна на Наредбата за условията и реда за финансово подпомагане на проекти на неправителствени организации и сдружения на граждани, установяване на ясни и прозрачни критерии и правила за финансиране на проекти на НПО.

- **Пловдив**

Община Пловдив разписва Наредба за реда и условията за финансиране на инициативи в сферата на културата и включването им в календара на културните събития на Община Пловдив за изпълнението на общинската политика в сферата на културата³¹. Това е част от изпълнението на общинската политика в сферата на културата. Наредбата урежда начина на подаване на проектните предложения, сроковете и начина на финансиране. Финансирането се определя след приемането на бюджета на общината. Комисията за оценки се назначава от кмета, а нейните решения се вземат с мнозинство съобразно Методика за оценяване и матрица относно степента на значимост на проекта, артистичен резултат, устойчивост и реалистичност, дефиниране на целевите групи, ниво на реклама и адекватност на вложените средства, както и процент на съ-финансирне. Като критерий за оценка също е включен индикатор за възможност за мобилизиране на гражданско участие. При започване на

²⁹ Обществен форум за партньорство с местната власт: <http://www.acfb-bg.org/fund-new/%D0%BE%D0%B4%D1%84/%D0%BD%D0%BE%D0%B2%D0%B8%D0%BD%D0%B8-2015/%D0%B0%D1%80%D1%85%D0%B8%D0%B2-2015/311-%D0%BE%D0%B1%D1%89%D0%B5%D1%81%D1%82%D0%B2%D0%B5%D0%BD-%D1%84%D0%BE%D1%80%D1%83%D0%BC-%D0%B7%D0%B0-%D0%BF%D0%B0%D1%80%D1%82%D0%BD%D1%8C%D0%BE%D1%80%D1%81%D1%82%D0%B2%D0%BE-%D1%81-%D0%BC%D0%B5%D1%81%D1%82%D0%BD%D0%B0%D1%82%D0%B0-%D0%B2%D0%BB%D0%B0%D1%81%D1%82>

³⁰ Меморандум за сътрудничество между община Стара Загора и Обществен форум за партньорство с местната власт: <http://www.acfb-bg.org/fund-new/images/documents/MEMORANDUM.pdf>

³¹ Финансиране на проекти в областта на културата, Пловдив: <http://www.plovdiv.bg/%D0%BD%D0%B0%D1%80%D0%B5%D0%B4%D0%B1%D0%B0-%D0%B7%D0%B0-%D1%80%D0%B5%D0%B4%D0%B0-%D0%B8-%D1%83%D1%81%D0%BB%D0%BE%D0%B2%D0%B8%D1%8F%D1%82%D0%B0-%D0%B7%D0%B0-%D1%84%D0%B8%D0%BD%D0%B0%D0%BD%D1%81%D0%B8/>

работа комисията определя сумата, която ще бъде разпределена за следващата календарна година. Одобрените проекти се включват в културния календар на общината.

- **Търговище**

Община Търговище разписва Правила за взаимодействие с НПО, Каталог на действащите организации в областта и примерно писмо за подкрепа при кандидатстване по проекти³². Правилата уреждат рамката на взаимодействие и формите на гражданско участие.

По отношение на финансирането, няма ясно разработени правила, а е оставено на преценката на кмета на общината. На НПО при възможност може да бъде оказвана материална подкрепа, изразяваща се в съдействие при кандидатстване пред донорски програми; предоставяне за еднократно ползване на зали за семинари, консумативи и други подобни. “На НПО могат да се предоставят помещения за дейности, съобразно реда по Наредба за придобиване, разпореждане, управление с общинско имущество.

С решение на Общинския съвет може да бъде предвидено съфинансиране със средства от общинския бюджет за значими проекти на НПО.”

- **Варна**

Община Варна има два фонда: единият Фонд Култура³³, другият за младежки дейности. Дирекция “Култура и Духовно развитие” на община Варна управлява фонда спрямо определени цели и правила. Подкрепят се културни фестивали и конкурси, творчески проекти и копродукции и публики. Насочено е към създаване на модел за културно производство, активност на артистичната сцена и национално и международно сътрудничество. Разписани са правила и насоки за кандидатстване. Експертен съвет ръководи фонда и определя преди приемането на бюджета процедура за работата на фонда и общата сума за направлението, максималната сума за съфинансиране и недопустимите разходи. Експертният съвет се състои от 11 члена - 5 постоянни - председателят Култура и Духовно развитие, координаторът на Фонда, двама члена на Общинския съвет, член от състава на Обществения съвет, избран на редовно заседание на Обществения съвет по култура. Временните членове са 6 - независими външни експерти в сферата на културата с висше образование в съответното направление.

³²Правила за взаимодействие между община Търговище и неправителствените организации:
<http://www.targovishte.bg/index.php?nav=74>

³³ Фонд Култура, Варна: http://varnaculture.bg/fond_kultura_bg_1.php
<http://fund.varnaculture.bg/>

Финансирането на младежките дейности³⁴ “Младежки проекти” се управлява от дирекция “Образование, младежки дейности и спорт”. Финансирането на младежките дейности е с традиция от над 11 години. В този период са финансирани проекти на НПО и неформални младежки групи. Основната цел на програмата е осмисляне на свободното време на младите хора чрез стимулиране на младежката инициатива, предприемчивост, участие, креативност и развитие на доброволчеството. Разработени са условия за кандидатстване, според които НПО могат да кандидатстват за проекти на стойност до 8 000 лева, а неформални младежки групи до 2000 лева с продължителност до 6 месеца. Подготвен е пакет с насоки и формуляри, а експертна комисия решава кои проекти да финансира.

Допълнително има и подпомагане на проекти за подготовката на младежкия сектор за града за титлата “Ванра - Европейска младежка столица 2017” и за общински фестивал “Варна - моят древен и нов град” за стимулиране на гражданска ангажираност на учениците и съпричастност към родното място.

- **Русе**

В община Русе е разписана Наредба за условията и реда за осъществяване на съвместна дейност на Община Русе с организациите регистрирани по Закона за юридическите лица с нестопанска цел в сила от 2009 г.³⁵. В тази наредба са описани областите на взаимодействие, съответстващи на приоритетите на Плана за развитие на общината. Предвидено е и предоставяне на финансови средства чрез обявяване на тематични конкурси, които се обявяват по всеки приоритет на Плана веднъж годишно по предложение на Обществения съвет по устойчиво развитие и евроинтеграция с решение на Общинския съвет. Финансовият ресурс се определя и приема с бюджета на община Русе. Подготвят се съвместно със съответната специализирана дирекция пакет документи, който описва насоките за кандидатстване, формуляр, бюджет, примерен договор и формуляри за междинни и финални технически и финансови отчети, както и матрица с критерии за оценка на проектните предложения. Оценката на предложенията се осъществява от комисия в състав от 5 члена от служители на Общинска администрация, определена със заповед на кмета.

- **Габрово**

Община Габрово също разполага с Каталог на НПО³⁶ и финансира дейности на неправителствени организации в две направления - култура и младежки дейности. Правилникът за финансиране на младежки дейности³⁷ е насочен към младежки организации и НПО и цели подпомагането на младежки инициативи, насърчаване на

³⁴ Младежки дейности, Варна: <http://www.varnanamladite.com/>

³⁵ Наредба за условията и реда за осъществяване на съвместна дейност на Община Русе: <http://obs.ruse-bg.eu/naredbi/72>

³⁶ Неправителствени организации Габрово: <https://gabrovo.bg/bg/page/151>

доброволчеството и гражданското участие, икономическото развитие и развитие на капацитета на младежките организации. Обявяват се 2 конкурсни сесии на година като се финансира до 100% от стойността на проекта. Експертната комисия избира проектите. Назначава се от кмета на общината, като при необходимост може да се назначат и външни експерти. Всеки член на комисията подписва и декларация за липса на конфликт на интереси³⁸.

Друг фонд, наличен в Габрово е Програма Култура³⁹. Правилникът разписва различните насоки и цели. Програмата цели да стимулира развитието на значими за Община Габрово културни инициативи съответстващи на приоритетите на Общинския план за развити и стратегията за развитие на културата. Програмата финансира безвъзмездно проекти на конкурсен принцип в рамките на бюджета на Община Габрово, като годишният размер на средствата се определя с решението за приемане бюджета на Община Габрово на Общински съвет Габрово. Финансира между 70% от общата стойност на проектното предложение на бюджетни организации и 80% от общата стойност на проектното предложение за други организации.

- **Плевен**

Общински фонд „Култура“⁴⁰ на Община Плевен предоставя финансови средства за създаването на културен продукт и финансиране на културни събития, както и стимулиране развитието на гражданска инициатива и иновативни практики в областта на културата. Общината публикува и правилник за устройството и дейността на Общинския фонд. Определени са правилата за конкурса, критериите, на които се базира избора на проектите и допустимостта. Кметът назначава Комисия за допустимост, за оценка на проектите, както и за мониторинг и оценка на изпълнението.

В Плевен Общественият фонд “Читалища” чрез сдружаване на различни НПО, читалища, граждани и местна власт се създава обществена организация за развитие на гражданското общество чрез читалищата. Съвместно с местната власт се споделят отговорност и ресурси.

Цели на Фонда са реализиране на програми и стратегии за решаване на проблеми, укрепване на читалищата като местни общностни центрове с граждански функции,

³⁷ Младежки дейности, Габрово: <https://gabrovo.bg/bg/page/410>

³⁸ Решение №89 от 2014 относно програма Култура, Габрово: <http://www.gabrovo.bg/files/pravilnik-10.06.14.pdf>

³⁹ Правилник за съ-финансиране на проекти по програма Култура, Габрово: <http://www.gabrovo.bg/files/OBS/np/p280116.pdf>

⁴⁰ Програма Култура, Плевен: <https://www.pleven.bg/bg/kultura/>

нови партньорства и сътрудничества, младежко участие, разширяване на дейността на селските читалища.

- **Сливен**

В Сливен също е разработен каталог на НПО и форма за получаване на писмо за подкрепа при кандидатстване по различни проекти с изискване за конкретна информация за проектното предложение и обхват на подкрепата⁴¹.

- **Кюстендил**

Община Кюстендил финансира младежки дейности на НПО. Разработен е комплект от документи и формуляри, както и указания за финансов отчет. Целта е осмисляне на свободното време на младите хора чрез стимулиране на инициатива и творчество сред младите хора и дейности в сферата на здравословния начин на живот, превенция на зависимости и сексуално здраве, социална подкрепа, спорт, опазване на околната среда и духовността. Превежда се първоначално 70% от одобрената субсидия след подписване на договора и след това 30% след отчитане на проектите финансово и съдържателно.⁴²

В допълнение към наличните фондове и инициативи, в различни общини функционират и фондове за асистирана репродукция в помощ на двойки с репродуктивни проблеми. Съществуват такива фондове в следните общини⁴³: Асеновград, Благоевград, Бургас, Варна, Велико Търново, Габрово, Димитровград, Дупница, Казанлък, Кърджали, Кюстендил, Марица, Момчилград, Павликени, Пазарджик, Панагюрище, Пловдив, Перник, Плевен, Раднево, Разград, Разлог, Русе, Севлиево, Силистра, Симитли, Сливен, Созопол, Стара Загора, Съединение, Троян, Търговище, Хасково. За някои - като в Бургас, Благоевград, Велико Търново, Габрово, Стара Загора, Русе са разписани правилници, за други има информация за отделения бюджет. Това показва, че общините могат да планират целенасочено и да отделят средства по приоритетни области за подпомагане.

Програма “Превенция и контрол на ХИВ/СПИН”, финансирана от Глобалния Фонд се организира чрез местни координационни офиси по ХИВ/СПИН в различни общини:

⁴¹ Неправителствени организации, община Сливен: <http://www.sliven.bg/index.csp?f=NPO>

⁴² Документи за финансово подпомагане на проекти на младежки дейности на неправителствени организации през 2015г.

http://kustendil.bg/index.php?option=com_remository&Itemid=241&func=startdown&id=2996

⁴³ Общински фондове в помощ на двойки с репродуктивни проблеми
http://iskambebe.bg/index.php?route=article/category&path=92_95

Благоевград, Бургас, Варна, Видин, Пазарджик, Плевен, Пловдив, Русе, София и Стара Загора, част от Националната програма⁴⁴.

3. Добри практики

Прегледът на наличните фондове и програми за финансиране на НПО и граждански инициативи от общините показва, че са налични различни практики на подкрепа предимно насочени към подкрепа на културата и младежките дейности или насочени към облагородяване на средата. Липсва конкретно насочен фонд за подкрепа изцяло на гражданското участие и застъпничество. Гражданското участие се стимулира като компонент от целите на културното развитие или младежките дейности. Същевременно в много общини са разработени насоки и правилници/наредби за финансиране на НПО и граждански инициативи с ясни критерии, което е добра заявка за развитие в тази насока. Общините осъзнават и нуждата от наличието на регистър/каталог на местните НПО и канал за опосредяване на взаимодействието и сътрудничеството с тях. В много от общините вече съществува ясна концепция за съвместно кандидатстване по проекти. Доколкото това ще отвори вратата за устойчиви партньорства и съвместно вземане на решения за общините, предстои да се проследи. В много общини размерът на финансирането обаче се определя година за година и това ограничава предвидимостта и планирането. Допълнително е добре да се помисли за разширяване на състава на комисиите за избор на проектите.

Същевременно единствено в София съществува ясно особена програма за насърчаване на гражданското участие и разработване на подходи за стимулиране на иновативни форми на участие и съвместна работа в чист вид. Наличните практики позволяват да се работи в посока на диференциране на финансирането и по-отчетливо включване на компонент гражданско участие и застъпничество, което да позволи на гражданите и гражданските организации по места по-устойчиво и реално участие в развитието на общините.

Анализът очерта следните добри практики в съществуващите фондове и програми:

Фигурата на обществения посредник

Откроява се ролята и фигурата на обществения посредник и на активния кмет като двигател и координатор на взаимодействие, подкрепа и партньорство с НПО. Работата на обществения посредник в Шумен е добра практика в насока на канализиране на партньорството.

⁴⁴Национална програма за превенция и контрол на ХИВ
http://www.mh.government.bg/media/filer_public/2015/04/17/programa-preventsia-hiv-2008-2015.pdf

По последни данни обаче обществени посредници има единствено в 11 общини.

Регистър/Каталог на местните активни НПО

Опитът на Шумен, Търговище, Габрово, Троян и Бургас за регистър на НПО е добра насока за идентифициране на работещите организации в дадена община. Споразумения с местните НПО дава възможност за определяне на рамка на взаимоотношенията - това е практика в Бургас, Търговище, Шумен, Стара Загора и Ловеч.

Форум подхода: Решения от сектора за сектора

В Троян организирането на годишен форум за вземане на решения за проектите е добра форма на включване на всички заинтересовани страни.

Целенасочено насърчаване на гражданското участие и застъпничество

Наличие на фондове за НПО, които финансират отделни направления има в София. Единственият фонд, който подкрепя изцяло насърчаване на гражданското участие и застъпничеството през Програма Европа. В Бургас фонда за съ-финансиране на собствения принос също подкрепя инициативи в тази насока.

Проактивна роля на Обществените фондации и на коалиции на НПО по места

Друга добра практика за набиране на средства и партньорство с общината е ролята на активните Обществени фондации като случаите на Плевен и Стара Загора.

Утвърдени правила и формуляр за кандидатстване

Правила за кандидатстване и утвърден формуляр: Велико Търново, Варна, Габрово, Ловеч, Добрич, Бургас, София, Пловдив (по програма Култура)

Подкрепа на инициативи на активни граждани и неформални групи

Подкрепа и на граждански инициативи, не само НПО - Велико Търново, Враца, Троян, Ловеч, Добрич.

Малки граждански инициативи за развитие - Враца, Велико Търново; насочени и към отделни граждани

Изграждането на партньорство зависи от познаването на самите граждански организации, доверието и наличната информация и установени контакти.

Правила

Участието е пряко свързано с гаранцията за отчетност и ефективност на използваните средства

Активна роля на администрацията е от значение за изграждане на партньорство

Ролята на Обществения посредник като важен мост между гражданите, гражданските организации и общината - в организирането на форум.

Роля на обществените фондове и самоинициативността на самите НПО за набиране на средства и инициране на партньорства и възможности за финансиране.

4. Рамка за финансиране на НПО

На база на добрите практики се оформят следните необходими компоненти за фонд за НПО на общинско ниво с фокус гражданско участие:

- Активно гражданско участие чрез Меморандум с общината по възможност с включването на обществения посредник. Тази рамка ще зададе посоката на партньорството и включването в обществените обсъждания и вземането на решения
- Отделяне от общинския бюджет на целево финансиране за НПО насочени към гражданско участие и застъпничество
- Наличие на регистър или каталог чрез активна кампания за регистрация на активните НПО и граждански групи
- Финансиране не само на НПО, а и на неформални групи и активни граждани
- Правила и критерии за финансиране, които са основани на прозрачност, отчетност и конкретни резултати и цели
- Организиране на годишни обществени форуми на общинско ниво за решаване на проблеми
- Включване на НПО и активните граждани в подобен на форум формат за избор на важни проекти за изпълнение.

Механизмът трябва да обхваща следните реквизити за легитимно партньорство и финансирането като протегната ръка, но и като гаранция за ефективност и решаване на проблемите по-близо до гражданите:

- Регистър на НПО и тяхното познаване
- Отвореност на общината
- Обсъждане на бюджета и на финансиране на НПО заедно

ФОРУМ

ГРАЖДАНСКО УЧАСТИЕ

- Общественият форум веднъж или два пъти в годината като форма на диалог и обсъждане на важни въпроси
- Отчетност
- Споразумение с обществения посредник и неговото включване в работата с НПО и гражданите.
- Правила за финансиране
- Диференцирано финансиране в различни насоки
- Наблюдение, отчетност и резултати
- Последователност, предвидимост в отношенията
- Избягване на конфликти на интереси и порочни практики
- НПО като гарант за самия фонд и финансирането

За успешното прилагане е необходимо да се търсят синергии с наличните вече инструменти за подобряване на достъпа до информация (ФДОИ), прозрачността на общините и индекса на почтеност (Прозрачност без граници). Коректното взаимодействие и партньорство води до взаимно зачитане и изграждане на доверие между отделните участници в развитието на дадена община. Има все по-осезаемо разбиране за ролята на отделните граждани, организации и инициативи за работата в защита на обществените интереси и ефективни решения за развитие. Първата стъпка е поставена и са налични различни инструменти за взаимодействие, чрез които може да се задълбочи взаимодействието и да се открият възможности за съвместни дейности и финансиране на граждански инициативи.

Забележка:

Проведени разговори с представители от Ловеч, Троян, Шумен, Бургас, Плевен